

Poolen för Lokala och regionala rum

Som namnet anger arbetar Poolen för lokala och regionala rum med de fysiska rummen och livsmiljöerna i alltifrån de nya regionerna och storlänerna till bygder, lokalsamhällen och stadsdelar. Men begreppet omfattar även mentala rum, och deras uttryck i den bebyggda miljön i form av immateriella strukturer. Vi menar att mentala rum också kan vara minnet av, och föreställningar om, fysiska livsmiljöer. Poolens fokus är inte de enskilda byggnaderna, utan snarare den rumsliga identiteten, så som den manifesteras i människors livsmiljöer.

Nytt arbetssätt ger ny kunskap

Poolen ska arbeta med kunskapsuppbyggnad och utveckla nya metoder för att närmare knyta kulturmiljövården till det kulturhistoriska arbetet vid museerna. Den gemensamma utgångspunkten är att all bebyggelse är bärare av kulturhistoria och därmed en del av kulturarvet. En given roll för museerna är att bidra med sakkunskap i frågor som rör den byggda miljön och de har ansvar för att identifiera och dokumentera berättelser som kan knytas till bebyggelsen. Ett sätt kan vara att undersöka och lyfta fram kulturhistoriska betydelser hos byggnader och miljöer. En väsentlig del i det antikvariska arbetet är att tolka och förklara de förändringar som är avläsbara i bebyggelsen, och att ta till vara den historia som människor beskriver som betydelsefull för miljön. I det antikvariska ansvaret ingår den pedagogiska uppgiften att förmedla de historiska sammanhangen som bebyggelsen ingår i.

För att bredda och fördjupa kunskapen om våra livsmiljöer behöver vi utveckla synsätt och metoder, som har utgångspunkt i relationen människa – samhälle – miljö. Det innebär att ett viktigt mål för poolens arbete är att analysera rumsliga förändringar i samhället utifrån ett maktperspektiv som innefattar genus, etnicitet, generation och klass.

Utvärdera och granska

Museerna har en dubbel roll då man arbetar både med kunskapsuppbyggnad och med värdering. Detta är intressant ur ett museologiskt perspektiv, och väl värt att studera närmare. Kulturmiljövården gör ständigt värderingar utifrån ett kontextbundet kunskapsunderlag, hur värdeneutralt det än tycks vara. Poolen ska kritiskt granska de urvalskriterier som ligger till grund för bevarande. Frågor som bör ställas i detta sammanhang är till exempel vems kulturarv vi bevarar för framtiden och för vem det bevaras. Det är också intressant att undersöka hur kulturmiljöerna används inom kultur- och upplevelseindustrin.

Plats och identitet

Samtidsfrågorna och analysen av förändringarna i omvärlden är andra utgångspunkter för poolens arbete. Vedertagna livsformer, värden och kunskaper ifrågasätts idag allt mer. Näringslivet går mot en allt större rörlighet och blir mindre platsbundet. Internationaliseringen och globaliseringen ökar, och vi lever idag i ett mångkulturellt samhälle. I den nya nätverkscivilisationen som växer fram ersätts industrisamhällets fasta hierarkiska strukturer av en mångfald anställnings- och samlevnadsformer. Identiteter formas på olika nivåer och i olika faser av livscykeln. Det senmoderna samhället har skapat en förskjutning av identitetsbegreppet, där individers och grupperns rörlighet i rum och social position verkar i riktning mot ett allt mer omfattande identitetssökande. Givna positioner och identiteter ifrågasätts. Det är dock viktigt att problematisera identitetsbegreppet, eftersom identiteter förvisso väljs, men även tilldelas. En

intressant diskussion är i vilken relation identitetssökande och identitetsformulerande står till det rum, eller den plats, där det pågår och utspelas. Poolen ansluter sig till uppfattningen att en av nycklarna till hur identitetsskapande går till står att finna i olika individers och grupper ianspråktagande av rummet. Därför är det en angelägen fråga för poolen att söka utröna på vilket sätt ett givet rum har tagits i anspråk och hur detta rums karaktär beskrivs och förklaras av olika aktörer. Sådana studier kan ge underlag för en beskrivning av hur ett rum konstrueras av konkurrerande meningar och betydelser.

Poolens sammansättning och arbetsform

Poolen består av en bred sammansättning museer och institutioner vilket innebär att poolen rymmer både en bred och djup kunskap, och att medlemmarna besitter erfarenheter från skilda verksamhetsområden som är till gagn för de problemställningar vi avser att undersöka. Medlemmarna tillsammans förfogar över ett omfattande kontaktnät som kommer poolens arbete till godo. Poolen vill, såväl i sina undersökningar som i sina kritiska granskningar, arbeta tvärvetenskapligt, och söka samarbete med universitet och högskolor. Vi vill söka samarbetspartners som är väsentliga för kunskapsuppbyggnaden. Ett sätt är att uppmuntra studenter vid de etnologiska institutionerna och Institutionen för miljövetenskap och kulturvård att göra fältstudier och skriva uppsatser på C- och D-nivå med inriktning på poolens handlingsprogram.

Poolen står för att kontinuiteten i diskussionerna kring programmets frågeställningar upprätthålls, och är ett forum där medlemmarna kan formulera och ventilerar angelägna undersökningar. Då medlemsinstitutioner avsätter små resurser för kulturhistoriska undersökningar inom detta fält, bör poolen gemensamt, för att samla kompetensen och utveckla frågeställningarna, söka anslag för gemensamma projekt. Då kunskapsläget inom sektorn inte är statiskt, och nya frågeställningar tillkommer i takt med att samhället förändras, måste poolens handlingsprogram revideras med jämna mellanrum.

Poolen består 2005 av följande museer och institutioner: Regionmuseet Kristianstad, Arkitekturmuseet, Blekinge museum, Etnologiska institutionen vid Göteborgs universitet, Göteborgs stadsmuseum, Institutionen för miljövetenskap och kulturvård vid Göteborgs universitet, Kulturen i Lund, Landskrona museum, Länsmuseum Gävleborg, Piteå museum, Riksantikvarieämbetet, Stockholms läns museum, Stockholms stadsmuseum, Värmlands museum, Nordiska museet och Kulturmötesgruppen.

Programförklaringen antagen vid möte med poolen för Lokala och regionala rum den 12 april 2005.

Barbro Mellander

Ordförande i poolen för Lokala och regionala rum